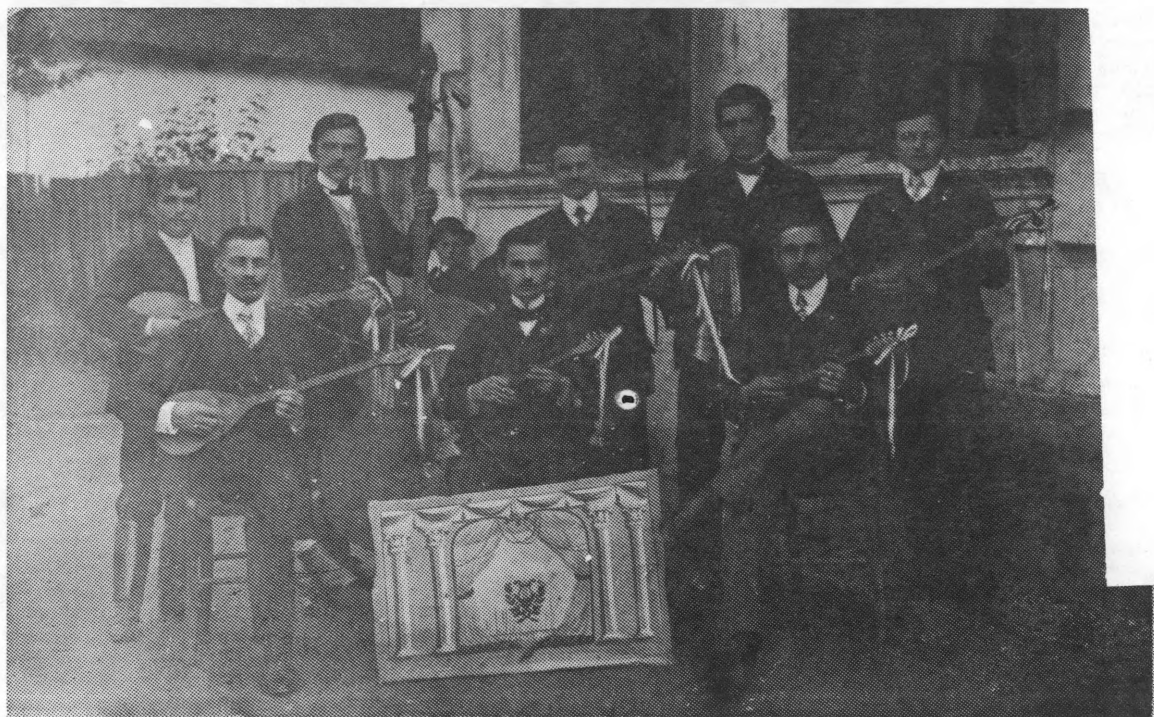

Prilozi poznavanju povijesti društvenog života u Pitomači

(Dopuna monografiji »Tri stoljeća Pitomače« na temelju novih izvora)

Pitomača je danas najjače trgovačko središte općine Đurđevac. Prema posljednjem popisu stanovništva, od 1981. u njoj živi nešto manje od 6000 stanovnika, od kojih je preko 90% hrvatsko. Ali u prošlosti ona je bila nastanjena vrlo raznolikim stanovništvom, kako po nacionalnom, tako po religioznom, etnografskom i govornom sastavu. Još od prve polovine prošlog stoljeća pa sve do II svjetskog rata u nju vrlo često doseljavaju Jevreji, Mađari, Nijemci i drugo strano stanovništvo, koje je bilo relativno dobro obrazovano i većina se ovog stanovništva vrlo brzo obogaćuje, zauzima važne položaje u mje-

stu, a time, u početku, postaje omraženo od starijeg, starosjediškog stanovništva. Starije je pak stanovništvo bilo najvećim dijelom poljoprivredno, neobrazovano i uvelike nepismeno čemu je razlog bilo postojanje Vojne krajine čiji je sistem vljanja kočio sve vrste razvoja, a u čijem se sastavu nalazila od samog osnutka mjesta krajevi stoljeća. Veliki dio stranog stanovništva bili su inženjeri ili obrtnici, neki rade u općinskom uredu, nekotarske oblasti, jedni su liječnici, drugi učitelji, domaće stanovništvo nazivalo »inteligencija« il

Muški tamburaški zbor u Pitomači snimljen u vrijeme prvog svjetskog rata

penci«. Već krajem prošlog stoljeća ova mržnja je djelomično nestala, o čemu nam najbolje svjedoči osnivanje Dobrovoljnog vatrogasnog društva 1894. čiji su članovi, samo nekoliko godina kasnije, bili raznih nacionalnosti i socijalnih struktura.

Iz istih se razloga tek tada (krajem XIX i početkom XX stoljeća) počeo osjećati jači razvoj pored privrede (obrt i trgovina – prvenstveno) i društvenog života. Tek se tada počeo osjećati utjecaj gotovo stoljetnog školstva (od 1800), doseljavanja stranih ljudi te ukidanja Vojne krajine. Oko 1890. u mjestu se po prvi put osniva knjižnica i čitaonica, 1894. Dobrovoljno vatrogasno društvo, 1906. »Hrvatski sokol« – društvo za promicanje sporta, oko 1908. osniva se muški tamburaški zbog »Sloga«, 1916. po prvi puta se Pitomačanima prikazuje film i 1917. osnovan je i ženski tamburaški zbor pod vodstvom članova muškog tamburaškog zbora.

KULTURNO-SPORTSKI-ZABAVNI ŽIVOT U PITOMAČI IZMEĐU DVA RATA

Početak i trajanje prvog svjetskog rata nije u mnogo čemu promijenio svakidašnji život u Pitomači. Relativno velik broj obrtnika i trgovaca je nastavio svoj intenzitet dotadašnjeg rada, međutim, odmah nakon njegovog završetka počela se osjećati izražajna gospodarska kriza izazvana svim nedaćama rata. Ali do 1920, kao u cijeloj državi tako i u Pitomači, ove su se loše prilike stabilizirale i počelo je relativno dobro vrijeme za razvoj privrede, a u Pitomači ona doživljava – u razdoblju do II svj. rata – možemo reći, svoj procvat.

Društveni se život u Pitomači dotada gotovo sav svodio na narodne običaje od kojih su najizražajniji bili svatovski, zatim javno plesanje po ulicama za i u oči »vuzma« (uskrsa), »fašenjak«, »martinje« te mnogi drugi. Ali svi ovi i drugi običaji izvodili su se samo nekoliko puta u toku godine, ili samo za određeni krug mješтана (kao npr. svatovski običaji ili krstitke) i već u to vrijeme oni se sve rjeđe održavaju i bivaju sve siromašniji budući da veliki broj stranih ljudi već na razmeđi stoljećapčinje prilagođavati društvenu aktivnost svojem načinu života i upravo su strani ljudi razlog da se od tada počinju osnivati razna kulturna društva, sportski sastavi i sl., jer su uvidjeli da im je postojeći društveni život dosta skroman bez zabave i trebalo je tu aktivnost povećati.

Pored postojećeg broja obrazovanih ljudi od kojih su većina bila doseljenici, ili barem njihovog porijekla, a i stogodišnje školstvo u mjestu je do tada dalo značajne rezultate, te ako uključimo i privredne povoljnosti, jasno je zašto je i društveni život doživio svoj procvat upravo između dva rata.

Društvena aktivnost mješтана Pitomače svodila se prvenstveno još i tada na narodne običaje, održavanje religioznih praznika, te priređivanje zabava ili plesanki najčešće Vatrogasnog društva, a nešto kasnije, 1930-ih godina, počinju se izvoditi i razne kulturne priredbe ponekad i s vrlo bogatim programom.

Početak prikaza razvoja društvene aktivnosti u Pitomači možemo početi sa sportom, budući da je, u ovom razdoblju, prvi klub osnovan baš u ovoj društvenog granici.

Još u vrijeme prvog svjetskog rata je grupa omladinaca (Vilko Husinec, Vatroslav Kos i braća Gabarići)

donijela u Pitomaču prvu nogometnu loptu i već 1921. osnovala nogometni klub »PSK« (Pitomački športski klub). Sa natjecanjima je klub počeo 1922. kad se počinje natjecati u Pokrajinskom nogometnom prvenstvu. Međutim, susreti u Pitomači nisu bili priređivani često, svega 3 do 4 puta godišnje koje su Pitomačani, prvo s negodovanjem a kasnije sa zadovoljstvom odlazili gledati. Najčešće su igrali utakmice s »Graničarom« iz Đurđevca, sa »VGSK« iz Virovitice i »BGSK« iz Bjelovara. Članovi kluba su svoje igralište uredili na mjestu današnje Ulice Augusta Senoe, dok je u isto vrijeme preko puta igrališta, gdje je dotada bilo pašnjaka i rupa iz kojih se vadio pijesak, jedan drugi dio Pitomačana uredio kružnu biciklističku stazu (na tzv. »Gmanju« – mjesto današnjeg nogometnog stadiona) i 1924. osnovao Koturaški klub »Tomislav« (biciklistički klub). Pored toga već sljedeće, 1925, ljubitelji »velikog« tenisa uređuju desno od kanala koji prolazi nedaleko od crkve (iza današnje slastičarnice) »tenis plac« i neslužbeno osnivaju Teniski klub.

Rad nogometnog kluba je 1929. zabranjen, međutim, njegovi su se članovi snašli i, kako je u jednoj od odredaba statuta Koturaškog kluba stajalo da se klub može baviti i drugim sportskim aktivnostima pored osnovne, pripojili su se KK »Tomislav« pod čijim okriljem djeluje sve do II svjetskog rata kada rad oba kluba prestaje. Nabrojimo i neke pitomačke nogometaše: Josip Hren, Milan Lovrin, Ivica i Milan Mesarić, Ivica Sokec, Pavao Valinger, Ivica Filjak, Tomislav Steiskal, Milan Weber, Ervin Schlesinger i drugi.

Spomenuti Koturaški klub, isto kao i »PSK«, nije često priređivao natjecanja na kojima bi se mogao zabaviti jedan veći dio zaljubljenika ovog sporta. Najčešće su oni vozili »za svoju dušu na kružnoj stazi na Gmanju«, kako kaže jedan od prvih vozača ovog kluba. Međutim, nekoliko puta su ipak održane utrke po starom drumu prema Virovitici i Koprivnici. Posebno je bila zanimljiva utrka 1925. kad se vozilo na relaciji Pitomača – Virje – Pitomača i u kojoj je sudjelovao tadašnji državni prvak Dukanović. Spomenimo da su najbolji pitomački vozači bili Florijan Papišta i Ivica Varović, a bilo je i drugih dobrih vozača među kojima često i žena.

Razumljivo je da se društveni život u to vrijeme nije svodio samo na sport.

Još 1916. je fotograf-amater Konrad Hren po prvi puta u Pitomači pustio u pogon kino-projektor i prikazao mještanima novo svjetsko čudo, film. Ali predstava mu nije uspjela zbog vrlo loše aparature. Šest godina kasnije, 1922. su Milan Weber, Dragutin Reman, Viktor Steiskal i Pavao Mesarić kupili novu kino-aparaturu s agregatom i počeli, sada uspješno, prikazivati nijeme filmove sve do 1925. Predstave su bile održavane dva dana u tjednu – po tri predstave, jedna u subotu i dvije u nedjelju (18 i 20 sati) – u sali gostionice »Svrtište k lovačkom rogu«, vlasnika Viktora Steiskala. Kino je ponovno počelo raditi 1928, ali samo nekoliko mjeseci, te je nakon kraće pauze ponovno obnovljeno 1929. i ovaj put daje predstave do 1931. Nakon ponovne stanke od devet godina, ono ponovno prikazuje filmove, od 1940. pa do 1943. kad je kino-aparatura odnijela jedna jedinica NOV-e. Od 1940. počeli su se prikazivati tonski filmovi pa iste godine kino dobiva ime »Ton-kino«. Kažimo i to da je tokom cijelog njegovog postojanja glavni operator bio Vatroslav Kos – Nacek. Prema njegovom pričanju predstave su nakon 1940. bile izuzetno dobro posjećivane. Tako se vrlo često znalo događati da su se morale pojedine predstave prikazivati tri ili četiri puta uzastop-

Mješoviti pjevački zbor u Pitomači s ravnateljem Ivanom Skubinom snimljen 1924. (po nekima 1925), ujedno je i prvi pjevački zbor osnovan u Pitomači

ce. U razdoblju između dva rata najgledaniji filmovi su bili Charli Chaplinovi, Buster Kitonovi, filmovi »Kralj kraljeva«, i »Slijepa djevojka« i još neki.

Već početkom dvadesetih godina ovog stoljeća u Pitomači je bilo čak više od deset gostionica. Pored svake gostionice nalazila se i jedna drvena (odnosno zemljana) kuglana na kojoj su gosti, u pojedinoj gostionici, povremeno, iz zabave, kuglali i natjecali se. Ove su kuglane ostale vrlo omiljeno mjesto najvećeg dijela Pitomačana tokom cijelog vremena između dva rata. Dobro su bile posjećene, prvenstveno što se svakidašnji društveni život održavao najviše u gostionicama uz kartanje i priče, a one su bile »pri ruci«. Iako je kuglački klub osnovan tek nakon rata, bilo je nekoliko zaljubljenika u kuglanje koji su ponekad formirali i grupu takmičara i odlazili na natjecanja izvan mjesta. Natjecanja u mjestu najčešće su se organizirala za oklade i naprosto iz zabave.

Dobrovoljno vatrogasno društvo osnovano je 1894. i već od 1896. (od kada postoje autentični podaci) redovno priprema dva puta godišnje zabave s plesom. Najviše takvih zabava (plesnih), odnosno priredaba, koje su bile glavno sastajalište za izvođenje kulturno-zabavnog života u Pitomači, pripremalo se upravo u to vrijeme, između dva rata. Iz pričanja starijih Pitomačana saznajemo

da je ipak bilo godina kada je ono pripremalo i po tri ili četiri zabave godišnje, računajući jednu obaveznu u toku godine i dočeka Nove godine (na Silvestrovo).

Veliki problem na tim zabavama početkom dvadesetih godina zadavala je muzika i vrlo siromašan program, najčešće samo ples uz jelo i piće.

1924. je u Pitomači po prvi put osnovan mješoviti pjevački zbor (vodio ga je Ivan Skubin), a iste godine počinje djelovati i prosvjetno društvo »Osvit« u čijem se sastavu zbor nalazio do 1927. budući da je »Osvit« ukinut iste godine. Ovo društvo je imalo vrlo široku svrhu, između ostalog da održava knjižnicu i čitaonicu. Međutim, pravila ovog društva potječu iz 1926. (kad ono gotovo prestaje djelovati) i cijelo vrijeme njegovog djelovanja još uvijek je nejasno.

Kako je još oko 1908. u mjestu osnovan prvi ozbiljan tamburaški zbor koji je uvježbavao razne melodije (ali ih nije javno i izvodio), a 1922. u okviru »Hrvatskog sokola« osnovan je orkestar limene glazbe, te 1924. i pjevački zbor. Vrlo loš program zabava, potaknuo je nekolicinu Pitomačana da osnuju novo društvo koje će te aktivnosti tokom vremena prikupiti i imati »svrhu promicanja glazbe i pjevanja, te unaprijeđenja društvenosti«. (Zapisnik sa glavne i konstituirajuće skupštine od 10. III 1925.). To je i učinjeno 10. III 1925. kad je održana glav-

na i konstituirajuća skupština i osnovan PTZ »Sloga« (Pjevačko tamburaški zbor).

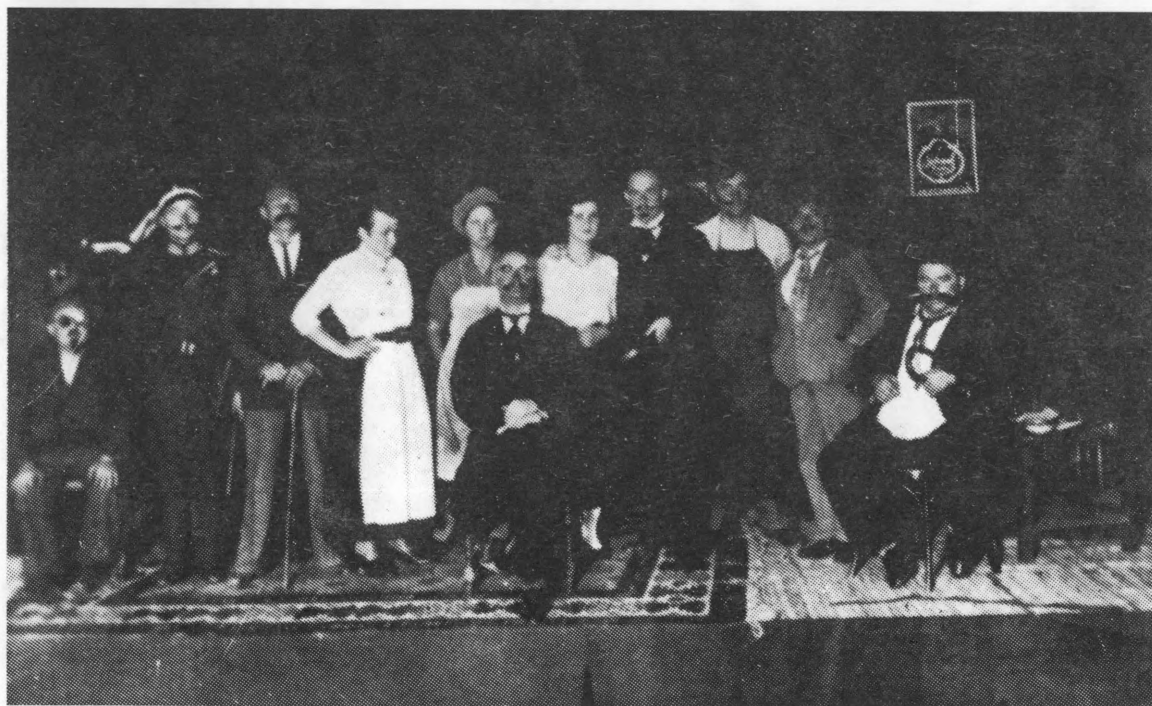
Iz zapisnika ove skupštine vidljivo je da je društvo osnovano prvenstveno kao tamburaški zbor. Njemu je oko 1927. pripojena knjižnica i čitaonica (koja je bila relativno dobro posjećena i imala je dosta velik broj knjiga) koja je dotada radila u sastavu »Osvita«, oko 1930. i orkestar limene glazbe. Od 1932. u sastavu PTZ »Sloga« djeluje i dramska (diletantska) grupa, 1933. je obnovljen i pjevački zbor koji je do tada, određeno vrijeme bio u sastavu »Osvita« i izvodio uglavnom crkvene pjesme »na škorušu« u crkvi, dok tamburaški zbor postoji još od vremena prije prvog svjetskog rata. Sve ovo tridesetih godina djeluje dosta aktivno i pridonosi Pitomačani bogatiji kulturno-društveni život.

Do danas nam nije očuvana, ili nije pronađena, sva dokumentacija koja govori o priređivanju zabava i javnih priredaba u Pitomači koje je priređivalo Vatrogasno društvo i »Sloga«, iako postoji zaista veliki arhiv Vatrogasnog društva i nešto manji HPGD »Sloge«. Ipak za neke zabave (plesanke) i priredbe (koje su dobar pokazatelj razvoja kulturno-zabavnog života u mjestu sudeći prema njihovim programima) doznajemo zahvaljujući dijelu sačuvane dokumentacije.

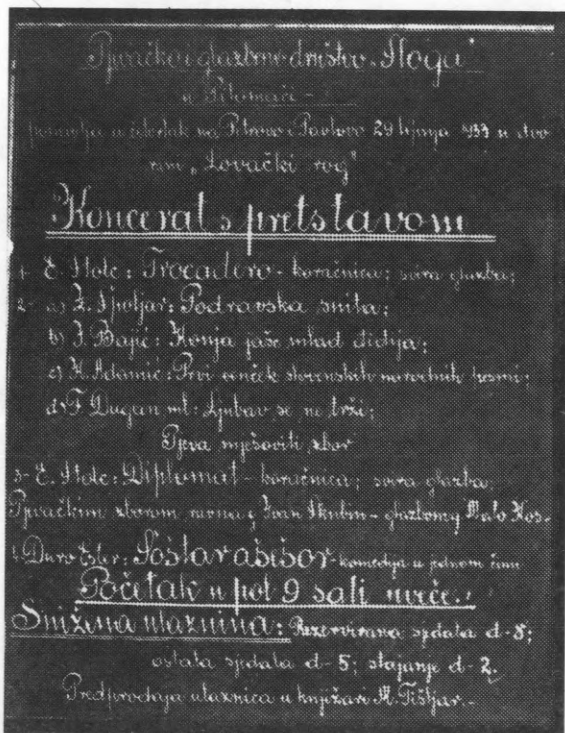
Tako je Vatrogasno društvo 31. XII 1924. pripremlilo u dvorani »Svratišta k lovačkom rogu« doček Nove godine uz sudjelovanje »domaće glazbe« (vjerojatno limene glazbe »Hrvatskog sokola«). 17. VII 1927. isto društvo je održalo zabavu koja im je donijela relativno veli-

ki prihod. Društvo je proslavilo 1929. svoju 35-godišnjicu postojanja. Ovom je prilikom priređena zaista svečana i raznovrsna proslava koja je trajala od 20. srpnja (subote) u 20 sati do drugi dan kasno u noć, kad je završila »pučkom svečanošću sa plesom u bašći svratišta »Lovački rog«. 20. srpnja 1930. DVD je ponovno održalo zabavu. Iz ponude PTZ »Sloga« vidimo da je ples pratila limena glazba ovog društva, koja otada vrlo često nastupa i to gotovo na svakoj zabavi priređenoj u mjestu. Dana 31. XII 1931. Vatrogasno društvo je pripremlilo i redovan doček Nove godine, ali se na ovoj zabavi po prvi put (što je poznato) javnosti predstavlja dramska grupa (diletantska grupa) koja je ovom prilikom izvela tri kratke komedije: »Božićne šege«, »Miš« i »Čestitke trojice«. Ples je pratila limena glazba »Sloga«.

Dramska grupa se pojavljuje 1930. i već 1931. ona djeluje izvođenjem kratkih predstava na pojedinim zabavama. Prvi glumci ove grupe bili su: Josip Hren, Đuro Profuntar, Josip Kos, Mira Kos, Petar Brkić i još neki. U sastavu »Sloge« se pojavljuje 1932., a vodi je mjesni apotekar Eustahije Jurkas. Vrlo često je tridesetih godina odlazila i na razna gostovanja u okolna mjesta. Također je 1936. pripremlila u Virovitici i vrlo uspješno izvela komični dramski komad u tri čina »Novi red« J.E. Tomića, a 1937. u dvorani hotela »Šandl« u Podravskoj Slatini gdje je sudjelovala zajedno s pjevačkim zborom i limenom glazbom HPGD »Sloge«. Godine 1933. izvode »Šoštara ašešora«, 1934. »Tako ti je na tom svijetu diete

Dramska (diletantska) grupa PGD »Sloge« u vrijeme izvođenja »Šoštara ašešora« u dvorani gostionice »Lovački rog«

50-godišnjice postojanja HPD »Rusan« iz Virja gdje izvode dvije skladbe, 1937. oni gostuju na proslavi 50-godišnjice postojanja HPD »Golub« iz Bjelovara, gdje dobiva, za izvedenu Grgošićevu vrlo tešku skladbu »Koledarsko«, javno priznanje i priznaje im se prvo mjesto. Ovom su prilikom Jutarnji i Hrvatski list objavili nekoliko članaka u kojima se pohvaljuje zborovođa i sami članovi zbora. Pored spomenutih nastupa oni u Pitomači redovno izvode dva do tri puta godišnje razne skladbe, tako da su Pitomačani kad su došli na neku od zabava ili preredbu gdje je sudjelovao i pjevački zbor, između ostalog i iako rijetko, mogli gledati i slušati jedan dosta kvalitetan program.

Oko 1938. pored mješovitog zbora osniva se i ženski zbor te oni najčešće izvode melodije kao: »Podravska suita«, »Konja jaše mlad dičija«, »Ljubav se ne traži«, »Vehni, vehni fiole«, »Loptala se Ana«, »Ej, Ker Sentu«, »Sejaj, sejaj bažulek«, »Oj jesenske duge noći«, »Drma mi se šubara« i druge.

Oko 1938. prije II svj. rata Pitomaču napušta Ivan Skubin i odlazi u Bjelovar, te zbor doživljava kratku krizu, ali pod vodstvom Tome Huzjaka, on sve do rata priprema i dalje kvalitetne nastupe.

Kad se u Pitomači osniva ženski pjevački zbor, u isto vrijeme se pojavljuje i plesna škola koja je davala satove u dvorani »Lovačkog roga«. Nešto više podataka o radu ove škole nemamo.

Zabave i predstave su održavane i kasnijih godina, sve do početka II. svj. rata, kad je 31. XII 1940. Vatrogasno društvo pripremilo doček nove, 1941. g. u prostorijama »Lovačkog roga« uz izuzetno bogat program, što je kruna dvadesetgodišnje društvene aktivnosti u Pitomači i nesumnjivo najbolji program izveden između 1920. i 1940. godine.

Zabave su održavali po nekoliko puta godišnje i nogometni i biciklistički klub, međutim o točnim datumima i programima nemamo pouzdanih podataka.

Iako je u Pitomači u to vrijeme djelovalo nekoliko društava i klubova, društveni život nije bio tako raznovrstan i bogat kao što se to čini sudeći prema iznesenom prikazu, međutim on je bio sasvim dovoljan za jedno mjesto kao što je Pitomača koja je između dva rata imala oko 4500 stanovnika, a od toga oko dvije trećine poljoprivrednog.

I pored svega ovoga ona glavna društvena aktivnost u Pitomači uglavnom se svodila na sastanke u gostionici, igranje poneke partije kuglanja i kartanja, što je bilo pristupačno najvećem dijelu stanovništva Pitomače, koji su bili seljaci, dok je na zabave i priredbe najčešće odlazio uži krug Pitomačana, kao trgovci, obrtnici, učitelji, službenici i drugi bogatiji i nešto obrazovaniji svijet, kojeg je bilo dosta, budući da su ulaznici i sam provod bili relativno skupi, a iz opće povijesti znamo da su seljaci sve vrijeme i između dva rata živjeli vrlo loše, što je potrajalo sve do kraja II svj. rata, tj. nakon socijalističke revolucije kad se napokon i njihov položaj u cijeloj zemlji popravlja.

ORGANIZIRANJE ZABAVA I DRUGIH PRIREDABA

Pored dokumentacije koja govori o datumima i programima neke predstave ili zabave (plesanke) ima i nešto dokumentacije koja nam govori i o svim priprema koje je organizator trebao uraditi da bi jedna zabava ili priredba uspješno bila izvedena.

moje«, 1935. Gogoljevu »Ženidbu«, 1936. »Novi red«, 1937. Nušićeva »Dva lopova« i dr.

Ondašnji politički sistem zahtijevao je da se slavi rođendan kralja ili godišnjica njegovog vladanja. Tako je 1931. održana poveća svečanost povodom 10-godišnjice vladanja kralja Aleksandra I Karađorđevića. 29. lipnja 1933. u dvorani »Lovačkog roga« održala je »Sloga« svoju zaista botato pripremljenu priredbu. Mješoviti je zbor izveo 4 melodije, limena glazba dvije koračnice, a dramska grupa komediju u jednom činu »Šoštar ašešor«.

Sve do oko 1900. zabave i priredbe su održavane u prostorijama knjižnice i čitaonice (nalazila se u pučkoj školi), a otada najčešće u dvorani ili bašci »Svrtišta k lovačkom rogu« ili pak u ljetu na samištu pored paromlina, na mjestu današnjeg postrojenja drvene industrije. U izuzetnim se slučajevima tražio i drugi prostor.

25. kolovoza 1935. Vatrogasno društvo ponovno priređuje zabavu na kojoj je svirao orkestar limene glazbe PGD »Sloga«. Zabava istog sadržaja (plesanka) održana je i 26. VII 1936., a također i 1. VIII 1937. Ovaj put je bila priređena na otvorenom prostoru na sajmištu pored paromlina na Gmanju.

Iste godine, 11. ožujka održano je i predavanje Zvonka Šprajcera o radu i ciljevima »Hrvatskog radiše«.

Godine 1933. PTZ »Sloga« je promijenilo ime u PGD »Sloga« (Pjevačko i glazbeno društvo) – 1935. mijenja ime u (HPGD) »Sloga« – i obnavlja pjevački zbor koji je nekoliko godina imao pauzu. Zbor je i dalje vodio Ivan Skubin. Već na priredbi od 29. lipnja 1933. oni izvode 4 skladbe, 1934. odlaze na gostovanje u Molve i proslavu

Kad je bio određen datum održavanja i približno točan program jedne zabave ili priredbe, organizator je slao dopis Kotarskoj oblasti koja mu je izdala dozvolu za održavanje zabava i o tome obavijestila: Općinski ured u Pitomači, Žandarmerijsku stanicu radi mira i reda, Odjel financijske kontrole u Pitomači radi zakonitog prihoda i Poresku upravu u Đurđevcu radi uzimanja poreza na ostvareni prihod.

Nakon toga je isti organizator dopisom tražio muziku ili neke druge sudionike u priredbi koji su trebali program izvesti ili muzikom pratiti ples. Od 1925. ako »Sloga« nije priređivala svoju priredbu, dopisi su upućivani isključivo njoj i to najčešće iz Vatrogasnog društva koja mu je pak slala pismenu ponudu kao npr. za zabavu od 20. srpnja 1930.: »... slobodni smo saopćiti Vam, da je upravni odbor zaključkom svojim na sjednici održanoj dne.7.ov.mj. odobrio glazbi našega društva sviranje na Vašoj zabavi dne.20.ov.mj. uz uvijet, da glazbi tamo dadete večeru sa odgovarajućom količinom pića (vina ili piva), te da u gotovom platite 400(četiristo) dinara. Svirati će ih 19...« ili za zabavu DVD-a 26. VII 1936.:

»... Na dopis uglednog naslova od 11.ov.mj. saopćujemo, da vrlo rado ustupamo našu glazbu za Vašu zabavu dne.26.ov.mj. Uvjete su isti kao i prošle godine t.j. 200 dinara u gotovom, večera za 14 ljudi i 7 litara vina...« ili pak za zabavu održanu 31. VII 1938.:

»... javljamo bratskom društvu da je upravni odbor našeg društva na sjednici održanoj 15/7. 1938. jedno-glasno odobrio da naša glazba sudjeluje na zabavi koju će bratsko društvo održati dana 31/7.ov.god. uslovi su slijedeći: 1.) Večera i 1 litra vina po osobi, bez ikakve novčane odštete. 2.) Da bratsko društvo uzme još jednu drugu glazbu, s razlogom da se naši glazbenici previše ne izmaraju...«

Organizator je također slao dopise pojedinim trgovcima radi nabavke pića i gostioničarima radi ustupanja prostorija gdje bi se određena priredba ili zabava imala održati. Odgovore na dopise trgovci su slali organizatoru trudeći se da ponude što jeftinije pivo ili mineralnu vodu i eventualnu poslužu.

Tako trgovina Schleisinger-Weber daje Vatrogasnom društvu za zabavu 17.VII 1927. slijedeću ponudu:

»... Kako nam je saopćeno na Vašoj posljednoj sjednici donijeli ste zaključak, da se sva piva naruči kod nas. Inicijativom nekih Vaših članova, odlučeno je da se ne uzme sva količina pive kod nas, nego polovina kod Tt. F. Brennera sin. Neznamo da li Vam je poznato da mi prodajemo za Din. 50.-po hl jeftinije. Pitamo Vas, da zašto je Vaše humanitarno društvo ovdje da na inicijativu, nekih članova, koji imaju posebnih interesa, da idu na ruku jednoj ličnosti a isto vrijeme radi toga rade na uštrb društva ili da čim više priskrbi, jer svaka para materijalnog dohotka, jest dobro sviju nas članova, a ujedno i mješčana Pitomače i cijele okolice?

Da dokažemo da nisu naši lični interesi po srijedi da se neradi o našoj materijalnoj koristi već nam je stalo da ovakovo humanitarno društvo kao Vaše podpomognemo, dajemo Vam pivo po hektolitru po din.525.- kao i sva potrebna posuđa stavljamo Vam na raspolaganje, a osim toga poklanjamo društvu dva bureta pive od litara 25. (dvadesetipet)...«

Također imamo sačuvanu ponudu trgovine »Ferde Brennera sin« iz 1935. gdje ona daje ovu ponudu:

»... Povodom Vaše zabave, koju priređujete u nedjelju dne. 25.o.m. častimo se ponuditi Vam Zagrebačko Grand pivo u buradi od 25 lit. uz cijenu od Din. 700.- po hl, a za slučaj, da biste na toj zabavi točili isključivo zagrebačko pivo ovlaštenu smo da Vam u ime Zagrebačke pivovare odobrimo gratifikaciju od 12,5 lit. Grand piva (što inače stoji Din.90.-). Za slučaj da ćete uzeti kod nas pivo, dajemo Vam na raspolaganje besplatno 2 točionika sa potrebitim ledom te čaše i flaše koliko bude potrebno...«

Gostioničari su pak slali ponude za uvjete korištenja prostorija gdje bi se imala neka zabava održati.

Zanimljivo je spomenuti dvije ponude koje su se sačuvala za zabavu koju je održalo Vatrogasno društvo 25.VII 1937. Prva ponuda Tomislava Steiskala, vlasnika »Lovačkog roga« glasi:

TRGOVINSKO VATROGASNO DRUŠTVO U PITOMAČI

Priređuje dana 31. prosinca 1940. u prostorijama „Lovački rog“

SILVESTROVU ZABAVU SA KONCERTOM

na koju se p. n. Vaše gospodstvo, sa cijenenom obitelji ovime poziva.

Ulaznina: I. mjesto 12', II. mjesto 10', III. mjesto 8', stajanje 4' dinara.

Predprodaja ulaznica u knjižari M. Tišlar.

POMOZ BOGI

Ravnateljstvo

RASPORED:

- I. 1) *R. Obruba*: Volga — koraćnica.
- 2) *F. Dagan*: Narodil se kralj nebeski svira glazba H. P. G. D. „Sloga“
- II. 1) *A. Andel*: Oj jesenske duge noći...
- 2) *F. Dagan*: Černi oblak.
- 3) *A. Brčić*: Ovim šorom, pjeva mješ. zbor H. P. D. „Sloga“
- 4) *Matz*: Ženidba vrapca podunavca.
- 5) „Zagorska, pjeva žen. zbor H. P. D. „Sloga“
- 6) *V. Žeana*: Drama mi se šubara
- 7) *Bojić*: Haj, pjeva m. zbor H.P.D. „Sloga“
- 8) *B. Toni*: Vatrogasac — deklamacija.
- III. Solo duet — članice H. P. D. „Sloga“ uz pratnju gitare
- IV. Tvoje matre oči - foks svira glazba H.P.G.D. Zborom ravna Tomo Huzjak, a glazbom F. Gregi

Poslije programa
PLES
svira glazba H. P. D. „Sloga“ i tamburaški zbor Milan Guček.

O pahnadi: 1. Doček 1941 godine izvodi H. P. D. „Sloga“
2. Pozdrav predsjednika vatr. društva.

POČETAK TOČNO U 8 SATI NA VEČER.

Uobičajeno nedjeljno dopodne u Pitomači u vrijeme odlaska mještana u crkvu. Snimljeno 1933. s današnjeg ugla Ulice Lj. Gaja i Trga maršala Tita

»... Savezno sa upitom Vašega predsjednika g. Matije Kosa slobodan sam staviti Vam slijedeću ponudu za održavanje Vaše zabave 25.ov.mj.: 1.) U svrhu održavanja zabave stavljam Vam besplatno na raspolaganje cijeli moj vrt odnosno u slučaju nepovoljnog vremena cijelu kuću. Troškove rasvjete snašam u oba slučaja sam. Ujedno snašam sve troškove montaže žarulja u vrtu. 2.) Limenoj glazbi HPGD »Sloge« dajem besplatno urednu večeru i 7 litara vina...«

Drugu je poslao Ivan Filjak vlasnik gostionice koja se nalazila u istoj kući gdje je i danas gostionica, pored željezničke stanice:

»... Za održavanje zabave stavljam Vam cijele moje prostorije kao i bašču sa rasvjetom besplatno. Osim toga za limenu glazbu Din.200 u gotovom, večeru i 1 litra vina po osobi (za glazbu)...«

Cijene ulaznica određivao je organizator a one su se u spomenutom razdoblju kretale između 4 i 20 dinara.

IZVORI I LITERATURA

Arhiv Vatrogasnog društva u Pitomači
 Arhiv HPGD »Sloga« u Pitomači
 B. Begović, Tri stoljeća Pitomače, Pitomača 1985.
 M. Kukavica, Izvještaj o 50-godišnjem radu HPGD »Sloga« Pitomača, Pitomača 1976.
 Usmeni podaci iz razgovora s: Vatroslavom Kosom, Milanom Lovrićem i Martinom Soštarićem